

та контроль за ним (розроблення та вжиття заходів щодо мінімізації ризику, пов'язаного з валютним демпінгом) [7, 9].

Так, П. Гармидаров виділяє такі етапи управління:

- формування стратегії і завдань управління валютним ризиком банку;
- вибір чи створення організаційних структур, що здійснюватимуть управління валютним ризиком;
- вибір методів його оцінки;
- обрання засобів запобігання ризику (модифікація ризикової позиції) та контроль за ним;
- розроблення механізму моніторингу валютного ризику;
- розроблення рекомендацій із вдосконалення системи управління валютним ризиком.

На основі виконаного аналізу регулювання валютного демпінгу видно, що основними проблемами, з якими стикаються банки під час регулювання валютного демпінгу, на нашу думку, є:

- відсутність узгодженої політики щодо управління валютним демпінгом між Національним Банком і комерційними банками;
- відсутність методів страхування від валютного демпінгу шляхом укладання форвардних, ф'ючерсних, опціонних угод та угод "своп";
- відсутність підготовленого персоналу для роботи з форвардними, ф'ючерсними, опціонними угодами та угодами "своп" у разі страхування від валютного демпінгу;
- відсутність ефективної схеми управління валютним демпінгом;

Література

1. Кипиани Г. Валютный демпинг и его последствия, или экономика папуасов. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.iprog.ru>. – М., 2005.
2. Шереметьєва О. Поняття валютного ризику як правова категорія // Право України. – 2003. – № 9. – С. 23-25.
3. Самсоненко Л. Вартість гривні має бути правдивою // Урядовий кур'єр. – 2005. – 26 квітня.
4. Шевцова О.Й., Кугачова Г.С. Валютна політика країни та її вплив на валютну політику комерційних банків // Економіка: проблеми теорії і практики. – 2002. – № 137. – С. 130-135.
5. Горячек І. Види банківських ризиків та управління ними // Економіка. Фінанси. Право. – 2000. – № 8. – С. 36-38.
6. Воцилко М. Способи управління ризиками у банківській справі // Вісник НБУ. – 2001. – № 12. – С. 51-54.
7. Сушко В.І. Методологічні аспекти та практична реалізація менеджменту ризиків у комерційному банку // Welcome. – 2001. – № 7-8. – С. 19-32.
8. Гармидаров П. Ризик-менеджмент в банку // Регіональна економіка. – 2003. – № 4. – С. 140-145.
9. Воцилко М. Способи управління ризиками у банківській справі // Вісник НБУ. – 2001. – № 12. – С. 51-54.

УДК 658.011.7

Доц. О.Ю. Масленніков, канд. екон. наук;
студ. О.Я. Гонсьор – Львівська КА

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Подано рекомендації щодо шляхів вдосконалення фінансового контролю на виробничих підприємствах на основі застосування принципів сучасного контролінгу.

Assoc. prof. O.Yu. Maslennikov; stud. O.Ya. Gons'or – L'viv commercial academy

Ways of perfection for internal financial control in enterprise

In the article given recommendation in relation to the ways of perfection of financial control on production enterprises on the basis of application of principles of modern controlling

Внутрішній фінансовий контроль – це організований самим підприємством процес перевірки виконання і забезпечення реалізації управлінських рішень у сфері управління фінансами підприємства з метою досягнення стратегічних завдань і запобігання кризовим ситуаціям, які можуть призвести до банкрутства.

У практиці країн із розвиненою ринковою економікою значного поширення набула нова прогресивна комплексна система внутрішнього контролю, що застосовується у великих компаніях із розгалуженою мережею або в холдінгових компаніях, яка називається "контролінг". Сьогодні система контролінга поступово починає запроваджуватися і на вітчизняних підприємствах. У загальній системі контролінгу виділяється один з основних його блоків – фінансовий контролінг.

Фінансовий контролінг – це контролююча система, яка забезпечує концентрацію контрольних дій за основними напрямками фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від прогнозних (планових) та чинників, що зумовили ці відхилення, і прийняття управлінських рішень із нормалізації процесу управління фінансами підприємства.

Побудова системи фінансового контролінгу базується на таких основних принципах:

- 1) спрямованість системи фінансового контролінгу на досягнення фінансової стратегії підприємства;
- 2) багатофункціональність фінансового контролінгу;
- 3) орієнтованість фінансового контролінгу на кількісні показники;
- 4) відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу та фінансового планування;
- 5) своєчасність, простота та гнучкість побудови системи фінансового контролінгу;
- 6) економічна ефективність запровадження фінансового контролінгу на підприємстві.

Запровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу дає змогу значно підвищити ефективність всього процесу управління його фінансовою діяльністю.

З урахуванням перелічених принципів фінансовий контролінг на підприємстві будується за такими етапами:

1. Визначення об'єкта контролінгу. Це загальна вимога до побудови будь-яких видів контролінгу на підприємстві з позицій цільової його орієнтації. Об'єктом фінансового контролінгу є управлінські рішення за основними аспектами фінансової діяльності підприємств.

2. Визначення видів і сфери контролінгу. Згідно з концепцією побудови системи контролінгу, він поділяється на такі основні види: стратегічний контролінг; поточний контролінг; оперативний контролінг. Кожному з цих перлічених видів контролінгу повинна відповідати його сфера і періодичність здійснення його функцій.

3. Формування системи пріоритетів показників, що контролюються. Вся система показників ран жирується по значимості. В процесі такого ранжування спочатку в систему пріоритетів першого рівня відбираються найважливіші показники цього виду контролінгу; потім формується система пріоритетів другого рівня, показники якого знаходяться у чинниковому зв'язку з показниками першого рівня; аналогічним чином формується система пріоритетів третього і наступних рівнів.

Під час формування системи пріоритетів варто зважати, що вони можуть носити різний характер для окремих типів центрів відповідальності; для окремих напрямків фінансової діяльності підприємства; для різноманітних аспектів формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Однак при цьому повинно бути забезпечене ієрархічне зведення всіх контролюючих показників у підприємстві загалом і в окремих напрямкам фінансової діяльності.

4. Розроблення системи кількісних стандартів контролю. Після визначення і ранжування перелік фінансових показників, які контролюються, виникає потреба встановлення кількісних стандартів із кожного з них. Такі стандарти можуть встановлюватись як в абсолютних, так і у відносних показниках. Крім того, такі кількісні стандарти можуть мати стабільний або рухомий характер. Стандартами виступають цільові стратегічні нормативи, показники поточних планів і бюджетів, система державних або розроблених підприємством норм і нормативів тощо.

5. Побудова системи моніторингу показників, які містяться у фінансовому контролінгу. Система моніторингу ("відстежувальна система") становить основу фінансового контролінгу, найактивнішу частину його механізму. Система фінансового моніторингу – це розроблений на підприємстві механізм постійного спостереження за показниками фінансової діяльності, визначення обсягів відхилень фактичних результатів від передбачених і з'ясування причин цих відхилень.

Побудова системи моніторингу контрольованих фінансових показників охоплює такі основні етапи:

- а) побудова системи інформативних звітних показників із кожного виду фінансового контролінгу засновується на даних фінансового й управлінського обліку. Ця система є так званою "первинною інформаційною базою спостереження", що потрібна для наступного розрахунку агрегованих на підприємстві окремих аналітичних абсолютних і відносних фінансових показників, які характеризують результати фінансової діяльності підприємства;
- б) розроблення системи узагальнювальних (аналітичних) показників, які відображають фактичні результати досягнення передбачених кількісних стандартів контролю, здійснюється в чіткій відповідності з системою фінансових показників. При цьому забезпечується повна співставність

кількісного виразу встановлених стандартів і контрольованих аналітичних показників. У процесі розроблення такої системи будуються алгоритми розрахунку окремих узагальнювальних (аналітичних) показників із використанням первинної інформаційної бази спостереження і методів фінансового аналізу;

- в) визначення структури і показників форм контрольних звітів (рапортів) виконавців призначене сформулювати систему носіїв контрольної інформації. Для забезпечення ефективності контролінгу така форма звіту повинна бути стандартизована та містити таку інформацію:
- фактично досягнуте значення контрольованого показника (відповідно до передбаченого);
 - обсяг відхилення фактично досягнутого значення контрольованого показника від передбаченого;
 - чинниковий розклад обсягу відхилення. Алгоритм такого розкладу повинен бути визначений і доведений до кожного виконавця раніше;
 - пояснення причин негативних відхилень за показником загалом й окремими його складниками.

Форма стандартного контрольного звіту (рапорту) виконавця диференціюється відповідно із змістом доведеного йому бюджету (плану);

- г) визначення контрольних періодів за кожним видом фінансового контролінгу та кожною групою контрольованих показників. Конкретизація контрольного періоду за видами контролінгу і групами показників визначається "терміновістю реагування", потрібною для ефективного управління фінансовою діяльністю на певному підприємстві. З урахуванням цього принципу виділяють: тижневий (декадний) контрольний звіт; місячний контрольний звіт; квартальний контрольний звіт.
- д) встановлення осягів відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів здійснюється як в абсолютних, так і у відносних показниках. Оскільки кожний показник міститься у контрольних звітах виконавців, на певній стадії він агрегується в межах підприємства загалом. Тому за відносними показниками всі відхилення поділяють на три групи: позитивне відхилення; негативне "допустиме" відхилення; негативне "критичне" відхилення;
- е) з'ясування основних причин відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів здійснюють на підприємстві загалом і за окремими "центрами відповідальності". У процесі такого аналізу виділяють і розглядають ті показники фінансового контролінгу, в яких спостерігаються "критичні" відхилення від цільових нормативів, завдань поточних планів і бюджетів. За кожного критичного відхилення маємо з'ясувати причини, які їх спричинили. У процесі здійснення такого аналізу загалом по підприємству використовують відповідні розділи контрольних звітів виконавців.

Розроблена система моніторингу повинна корегуватись у разі зміни мети фінансового контролінгу та системи показників поточних планів і бюджетів.

6. Формування системи алгоритмів дій з усунення відхилень є заключним етапом побудови фінансового контролінгу на підприємстві. Принципова

система дій менеджерів підприємства в цьому випадку полягає у трьох алгоритмах:

- а) "Не вживати ніяких заходів". Цю форму реагування передбачено в тих випадках, коли обсяг негативних відхилень значно нижче передбаченого "критичного" критерію.
- б) "Усунути відхилення". Така система дій передбачає процедуру пошуку та реалізації резервів зі забезпечення виконання цільових, планових або нормативних показників. При цьому резерви розглядають у розрізі різноманітних аспектів фінансової діяльності й окремих фінансових операцій. Як такі можливості можна розглядати доцільність введення посиленого режиму економії (за принципом "відсікання зайвого"), використання системи фінансових резервів та ін.
- в) "Змінити систему планових або нормативних показників". Така система дій здійснюють тоді, коли можливості нормалізації окремих аспектів фінансової діяльності обмежені або взагалі відсутні. У цьому випадку за результатами фінансового моніторингу вносять пропозиції з коригування системи цільових стратегічних нормативів, показників поточних фінансових планів або окремих бюджетів. В окремих критичних випадках може бути обґрунтовано пропозицію про припинення окремих виробничих, інвестиційних і фінансових операцій і навіть діяльності окремих центрів витрат і інвестицій.

Запровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу дасть змогу істотно підвищити ефективність всього процесу управління його фінансовою діяльністю.

Література

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента : учебн. пособие [для студ. ВУЗов]. – М. : Изд-во "Финансы и статистика". – 1998. – С. 39, 50-53.
 2. Бланк И.А. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : учебный курс. – К. : Изд-во "Ника-Центр – Эльга", 1999, (С. 9-21).
 3. Крайник О.П., Клепикова З.В. Финансовый менеджмент. – К.-Львів : Вид-во "Дакор", "Інтелект", 2001. – С. 3-12.
 4. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий. – К. : Изд-во "Максимум", 2001, (С. 8-13).
-

УДК 657.1:004+65.012.8:33

Асист. Н.В. Наконечна – Львівська КА

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ

Наведено результати дослідження поняття і структури облікових систем, їх видів, властивостей та способів формального опису. Встановлено, що: властивості систем повинні аналізуватись і описуватись; властивість самоорганізації розуміють як спосіб елементів системи до прийняття рішень; управління системою – це її функція, орієнтована чи на зберігання основної якості системи, чи на виконання деякої програми, яка забезпечує стійкість функціонування і досягнення мети; цикл розвитку системи огортає етапи дослідження, аналізу, проектування, вводу в експлуатацію, підтримки.

Ключові слова: система, облікова система, функції системи, властивості системи.